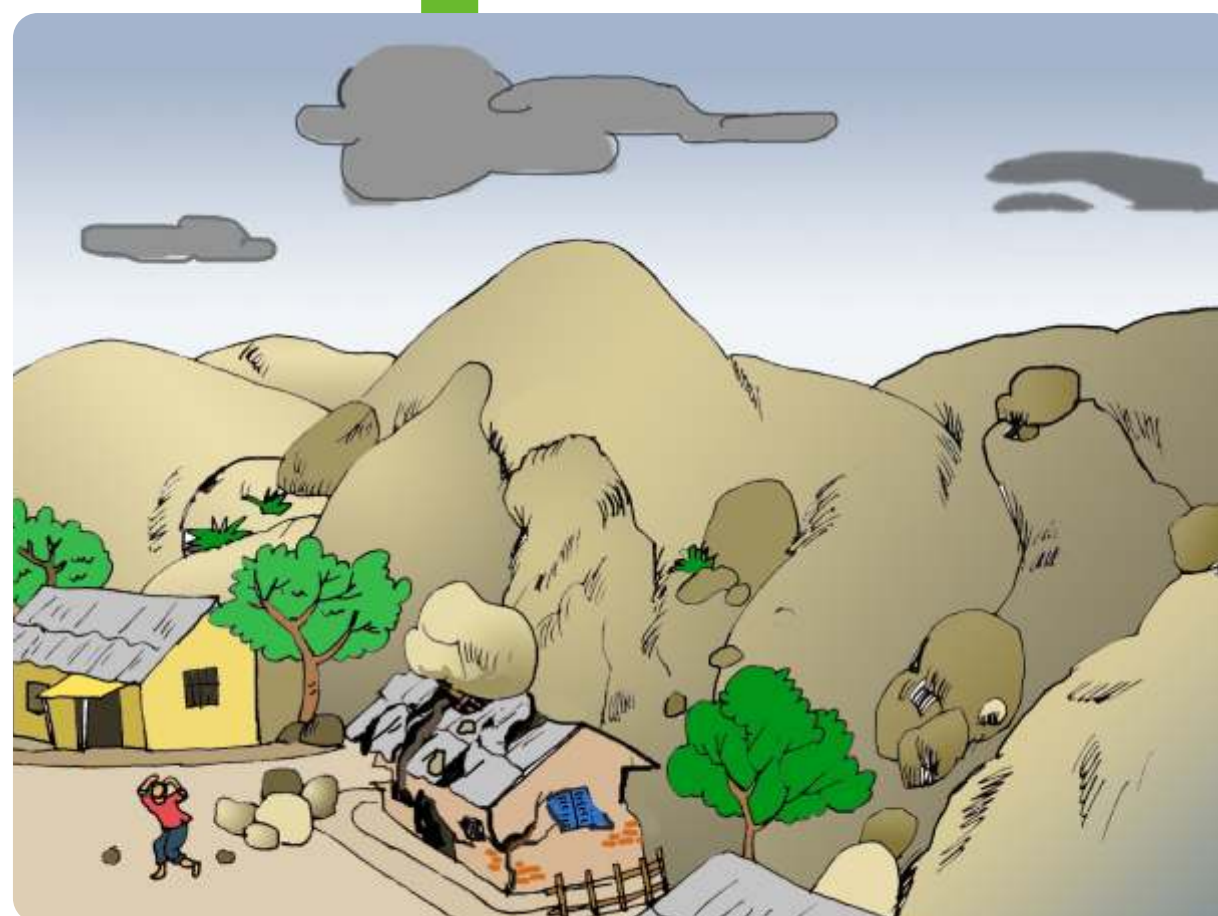

“CHUẨN BỊ SẴN SÀNG - AN TOÀN BỀN VỮNG”

Tài liệu thông tin, giáo dục và truyền thông
để nâng cao nhận thức trong gia đình và cộng đồng

SẠT LỞ ĐẤT

PHẦN MỞ ĐẦU

Mục tiêu

- Gọi mở các thông tin liên quan đến sạt lở đất để người tham dự và tuyên truyền viên cùng thảo luận.

Nội dung chính

- Sạt lở đất xảy ra khi đất, bùn và đá chuyển động rất nhanh từ trên sườn dốc, mái dốc xuống. Sạt lở đất thường xuất hiện ở các khu vực đồi núi, có khi còn trượt xa đến hàng kilômét.
- Sạt lở đất là loại hình hiểm họa thường xảy ra ở Việt Nam, bao gồm: sạt lở bờ sông, bờ biển, các sườn núi dốc và lún, nứt đất.

Phương pháp

- Cho người tham dự xem tranh.
- Yêu cầu người tham dự giải thích bức tranh.
- **Nội dung bức tranh:**
 - Sạt lở đất kéo theo nhà cửa bị sập, cây cối đổ, bật rễ, đất đá lăn xuống.
- Sau khi nhận được thông tin của người tham dự, tuyên truyền viên giải thích bức tranh.
- Nếu người tham dự có gì không hiểu hoặc chưa hiểu rõ, tuyên truyền viên cần giải thích lại.
- Lấy phản hồi từ người tham dự (thông điệp chính là gì? So với kiến thức và kinh nghiệm của họ thì những thông điệp đó có liên quan không? Có đúng không?)

Thông điệp cần nhớ.

- Sạt lở đất thường xuất hiện ở các khu vực đồi núi, nơi có những vùng đất yếu.
- Sạt lở đất xảy ra khi đất, bùn và đá chuyển động nhanh từ trên sườn dốc, mái dốc xuống.
- Sạt lở là loại hình hiểm họa thường xảy ra ở Việt Nam, bao gồm: sạt lở bờ sông, bờ biển, các sườn núi dốc và lún, nứt đất.
- Có thể quan sát những thay đổi trong cấu trúc nhà (tường nhà nứt), côn trùng có những dấu hiệu khác thường (kiến bò từng đàn) để dự đoán và phòng ngừa sạt lở đất có thể xảy ra.

SẠT LỞ ĐẤT

NGUYÊN NHÂN CỦA SẠT LỞ ĐẤT

Mục tiêu

- Hiểu rõ và giải thích được nguyên nhân xảy ra sạt lở đất.

Nội dung chính

- Do chấn động tự nhiên của trái đất làm mất sự liên kết của đất và đá trên sườn đồi, núi.
- Do chặt phá rừng đầu nguồn làm đất mất khả năng kết dính và ngăn cản nước khi mưa lớn và lũ về.
- Do mưa to, kéo dài hoặc lũ lụt lớn làm cho đất bão hòa nước, không còn kết dính và trôi xuống.
- Do các nguồn nước bị thay đổi dưới tác động của con người cũng gây nên sạt lở.

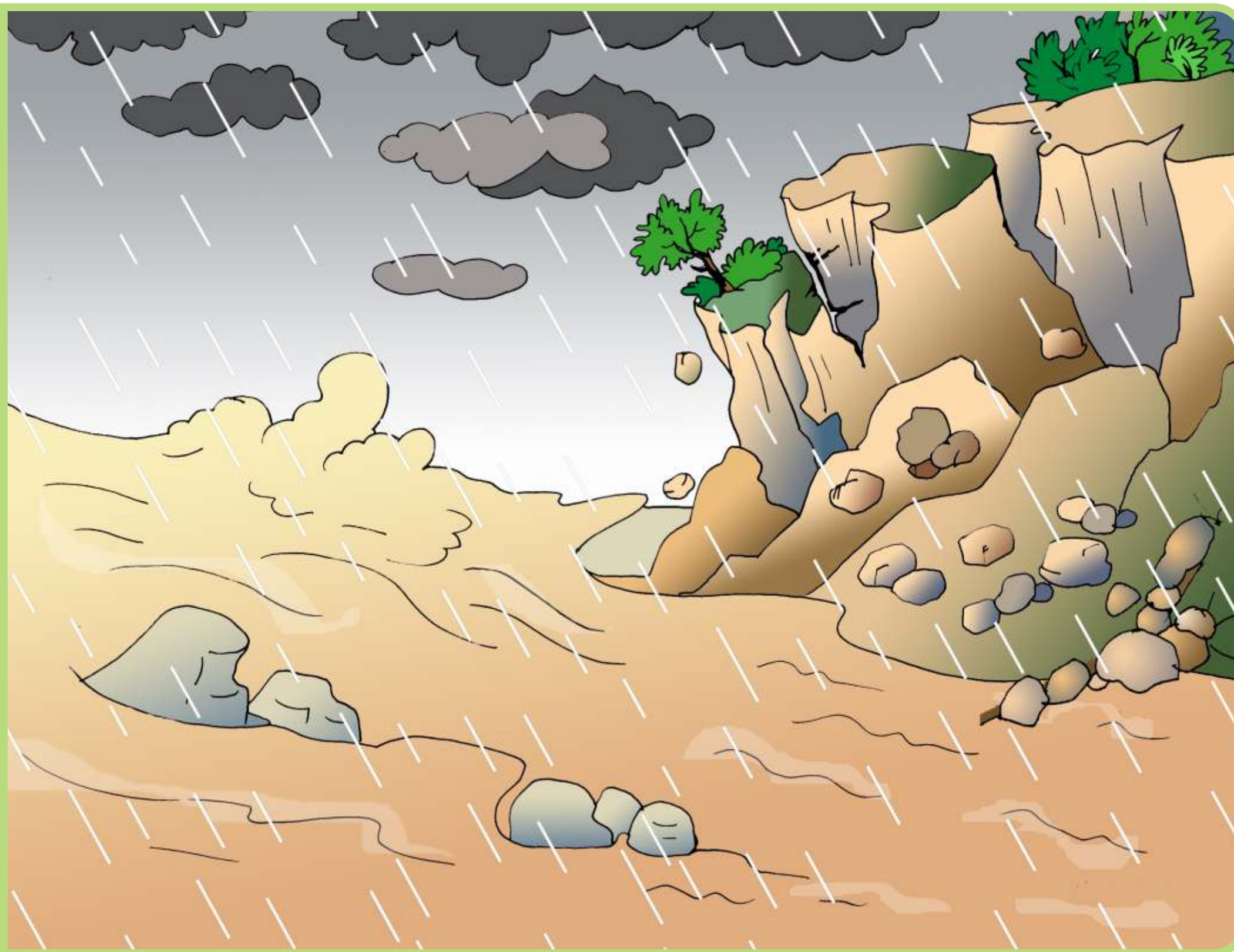
Phương pháp

- Cho người tham dự xem tranh.
- Yêu cầu người tham dự giải thích bức tranh.
- Sau khi nhận được thông tin của người tham dự, tuyên truyền viên giải thích bức tranh.
- **Nội dung tranh:** Bao gồm 2 bức tranh thể hiện:
 - Chặt phá rừng đầu nguồn làm mất khả năng bảo vệ đất và cản nước khi mưa lớn và lũ về.
 - Mưa lớn kéo dài và lũ lụt làm cho đất bị bão hòa nước, không còn kết dính và đất đá trôi xuống gây sạt lở.
- Hỏi người tham dự xem họ sẽ giải thích bức tranh trên như thế nào. Nguyên nhân gây ra sạt lở đất từ đâu?
- Lấy phản hồi từ người tham dự.
- Nếu người tham dự có gì không hiểu, tuyên truyền viên cần giải thích rõ.

Thông điệp cần nhớ

- Sạt lở đất là kết quả của những chấn động tự nhiên của trái đất, làm mất sự liên kết của đất và đá trên sườn núi đồi nơi có địa hình dốc lớn, địa chất yếu, có độ rỗng lớn, vùng đất pha cát và vùng rừng thưa.
- Do khai thác tài nguyên bừa bãi, rừng đầu nguồn bị tàn phá.
- Sạt lở đất có thể xảy ra khi có mưa lớn, kéo dài, hoặc lũ lụt làm cho đất bão hòa nước, không còn sự kết dính và trôi xuống.
- Sạt lở đất còn có thể do tải trọng lớn đặt trên sườn dốc (như các công trình xây dựng) hoặc do mưa to trên vùng rừng bị chặt phá hoặc cháy gây ra.
- Ngoài ra, các nguồn nước có sự thay đổi dòng chảy dưới tác động của con người cũng có thể gây ra sạt lở.
- Sạt lở đất xuất hiện dưới nhiều hình thức, ví dụ rơi và trượt. Chúng có thể là tác động phụ của bão to và động đất.
- Do khai thác khoáng sản bừa bãi.
- Địa hình đồi núi cao, dốc lớn, xây dựng công trình thiếu nghiên cứu các yếu tố địa chất.
- Do quá trình sản xuất lúa nước một vụ ở ruộng bậc thang nước ngấm sâu vào lòng đất làm đất tơi xốp. Khi trở nước vào ruộng làm cho đất mềm, gặp mưa to gây ra sạt lở.

NGUYÊN NHÂN CỦA SẠT LỞ ĐẤT

TÁC HẠI CỦA SẠT LỖ ĐẤT

Mục tiêu

- Người tham dự có thể hiểu và giải thích được các tác hại chính do sạt lở đất gây ra.

Nội dung chính

- Khi sạt lở đất xảy ra có thể gây thiệt hại về người, vật chất, tài sản.
- Thiệt hại về vật chất trực tiếp gây đổ nhà cửa, công trình xây dựng, mất đất sản xuất, tắc nghẽn giao thông, cắt đứt đường liên lạc. Ngoài ra còn gây ra gián tiếp mất sản lượng nông nghiệp, mất đất rừng và lụt lội.

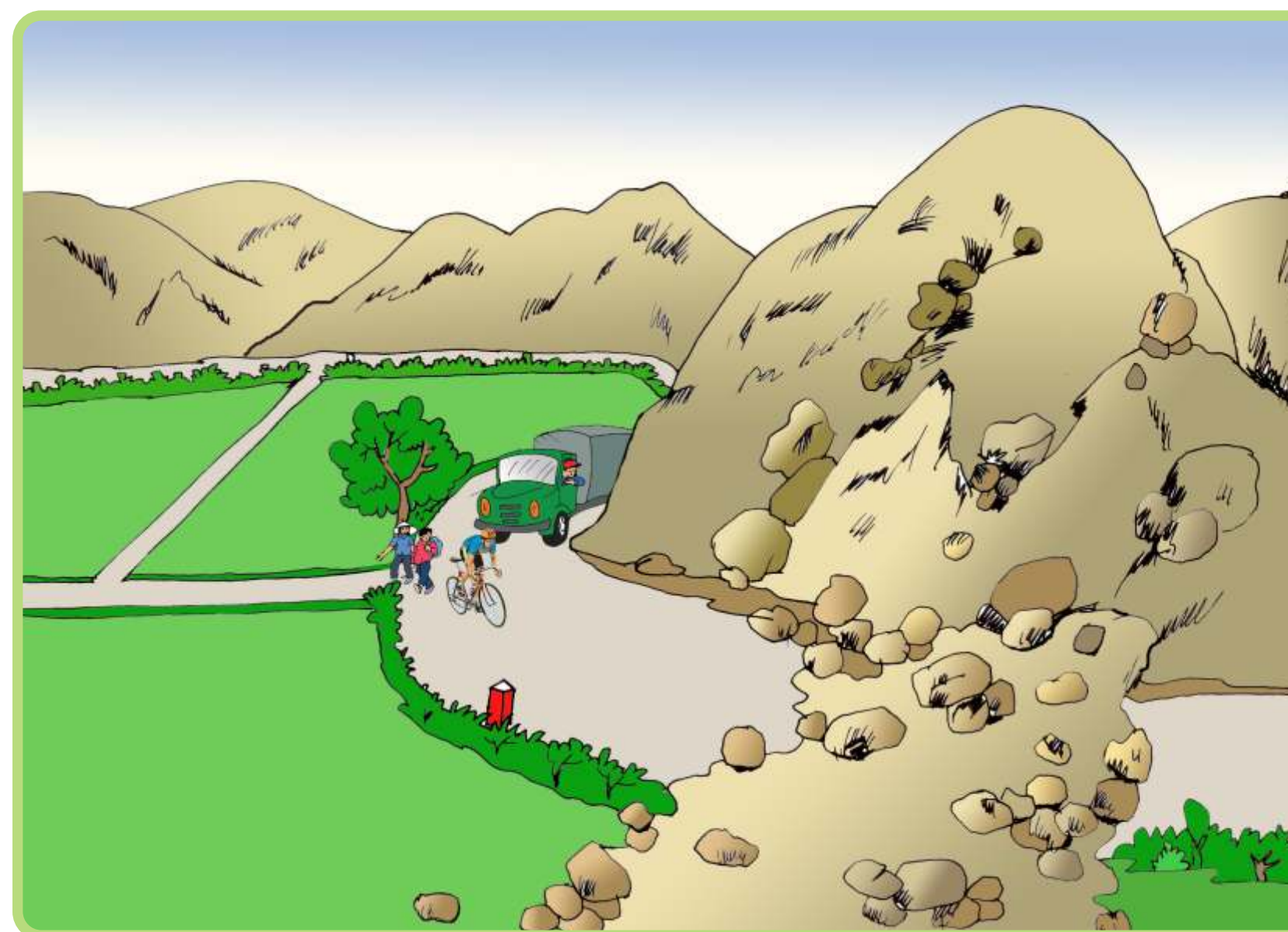
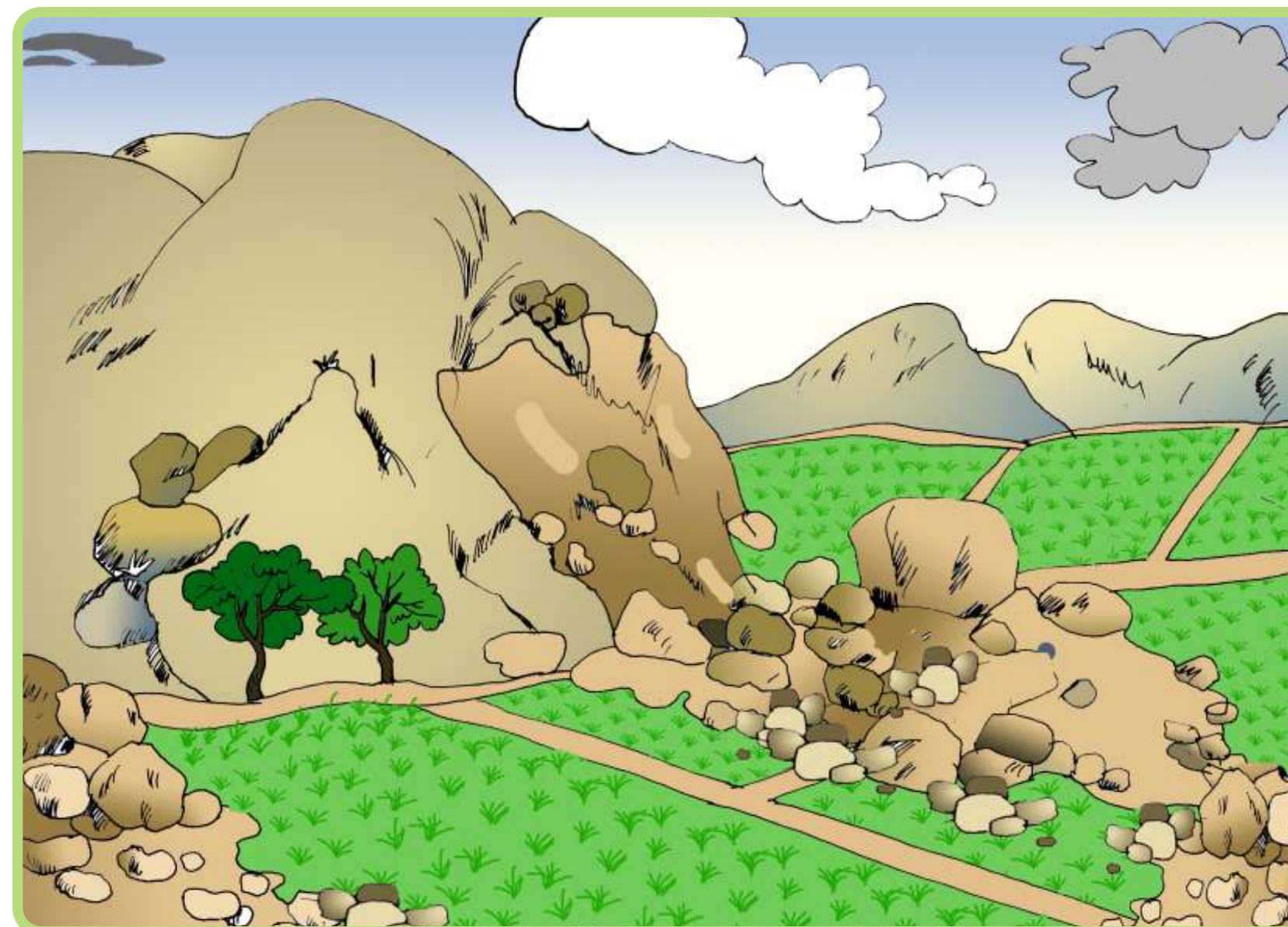
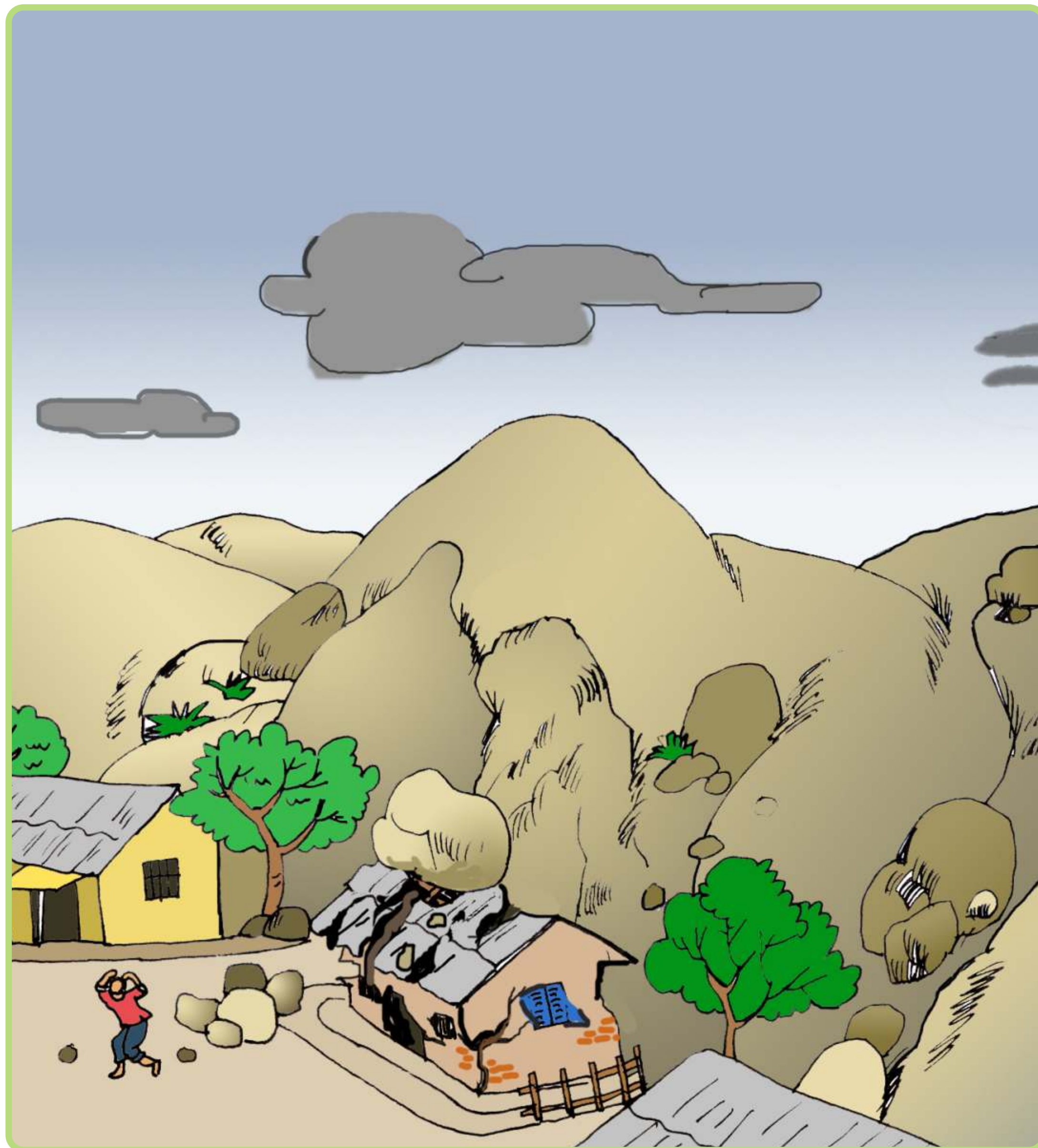
Phương pháp

- Cho người tham dự xem tranh.
- Yêu cầu người tham dự giải thích bức tranh.
- Sau khi nhận được thông tin của người tham dự, tuyên truyền viên giải thích bức tranh.
- **Nội dung tranh:** Bao gồm 3 bức tranh thể hiện:
 - Sạt lở đất gây cản trở giao thông.
 - Sạt lở đất khiến nhà cửa bị sập, hư hỏng.
 - Sạt lở đất gây mất đất sản xuất.
- Hỏi người tham dự xem họ sẽ giải thích bức tranh trên như thế nào. Các tác hại do sạt lở đất gây ra là gì? Tác hại trực tiếp là gì? Gián tiếp là gì?
- Lấy phản hồi từ người tham dự.
- Nếu người tham dự có gì không hiểu, tuyên truyền viên cần giải thích rõ.
- Tuyên truyền viên dựa vào thông điệp cần nhớ để gợi mở thêm các tác hại khác do sạt lở đất gây ra.

Thông điệp cần nhớ

- Sạt lở đất có thể làm chết người và gây thương tật do bị chôn vùi dưới đất đá hoặc dưới những căn nhà bị sập.
- Đất, bùn, đá và sỏi rơi xuống gây thiệt hại nghiêm trọng về nhà cửa, tài sản của nhân dân và làm tắc nghẽn đường giao thông.
- Sạt lở đất khiến cho đất trồng trọt bị đất đá vùi lấp, không còn sử dụng để canh tác được nữa.
- Sạt lở đất khiến gia súc, gia cầm có thể chết và bị thương.

TÁC HẠI CỦA SẠT LỖ ĐẤT

ĐIỀU NÊN LÀM VÀ KHÔNG NÊN LÀM **TRƯỚC** KHI SẠT LỞ ĐẤT XẢY RA

Mục tiêu

- Người tham dự hiểu và giải thích được những việc nên làm và không nên làm **TRƯỚC** khi sạt lở đất xảy ra.

Nội dung chính

- Cộng đồng nên chủ động chuẩn bị, quan sát các dấu hiệu lạ và phòng chống các tác hại có thể gây ra bởi sạt lở đất.

Phương pháp

- Cho người tham dự xem tranh.
- Yêu cầu người tham dự giải thích bức tranh.
- Sau khi nhận được thông tin của người tham dự, tuyên truyền viên giải thích bức tranh.
- **Nội dung tranh:** Bao gồm 2 bức tranh thể hiện:
 - Người dân nên trồng cây, bảo vệ rừng để phòng tránh sạt lở đất.
 - Không nên xây nhà nơi sườn dốc, vùng đất yếu. Khu vực dễ bị sạt lở đất, cần phải có rào chắn cẩn thận. Khu dân cư cần phải tránh xa khu vực có nguy cơ sạt lở đất.
- Hỏi người tham dự xem họ sẽ giải thích bức tranh trên như thế nào. Tại sao không được xây nhà nơi vùng đất yếu, sườn dốc? Bảo vệ rừng sẽ giúp phòng tránh sạt lở đất như thế nào?
- Lấy phản hồi từ người tham dự.
- Nếu người tham dự có gì không hiểu, tuyên truyền viên cần giải thích rõ.

Thông điệp cần nhớ?

NÊN

- Trồng cây để phòng tránh sạt lở đất.
- Tìm hiểu xem ở khu vực gần nhà mình đã từng xảy ra sạt lở đất chưa.
- Tìm hiểu xem khu vực xung quanh nhà mình sinh sống có vết nứt bất thường nào không?
- Chỉ bảo cho trẻ em, người già, người khuyết tật những biện pháp phòng tránh cần thiết nếu xảy ra sạt lở.
- Chú ý quan sát và phát hiện các dấu hiệu lạ (cây cối nghiêng dần, những vết nứt trên tường nhà, sườn đồi hoặc các vết lún trên đường, đất ...)
- Khi thấy dấu hiệu lạ phải nhanh chóng thông báo cho chính quyền và mọi người xung quanh để kịp thời chuyển đến nơi an toàn.
- Thường xuyên theo dõi tin tức trên báo, đài và ti vi về các đợt mưa lớn, kéo dài, nguy cơ sạt lở đất cao.
- Nói chuyện với mọi người trong gia đình và phân công những việc cần làm cho từng người nếu sạt lở đất xảy ra.
- Trước khi sạt lở đất có dấu hiệu xảy ra, cần phải sơ tán an toàn người và tài sản.
- Luôn cảnh giác nếu sống ở gần sông suối.
- Lắng nghe bất kỳ tiếng động không bình thường nào có thể chỉ do đất đá chuyển động gây ra. Ví dụ: tiếng cây gãy hoặc đá va vào nhau.
- Chú ý đến sự thay đổi của nước từ trong thành đục bởi vì những thay đổi như vậy là do có sạt lở đất ở phía đầu nguồn.

KHÔNG NÊN

- Xây nhà ở khu vực dễ có sạt lở đất như sườn dốc, sát chân núi, vùng ven sông hoặc gần bờ biển.
- Không nên bơi, lội qua sông, suối khi nước đổi màu từ trong thành đục.

ĐIỀU NÊN LÀM VÀ KHÔNG NÊN LÀM **TRƯỚC** KHI SẠT LỖ ĐẤT XẢY RA

ĐIỀU NÊN LÀM VÀ KHÔNG NÊN LÀM TRONG KHI SẠT LỞ ĐẤT XẢY RA

Mục tiêu

- Người tham dự hiểu và giải thích được những việc nên làm và không nên làm TRONG khi sạt lở đất xảy ra.

Nội dung chính

- Cộng đồng nên chủ động chuẩn bị và phòng chống các tác hại có thể gây ra TRONG khi sạt lở đất xảy ra.

Phương pháp

- Cho người tham dự xem tranh.
- Yêu cầu người tham dự giải thích bức tranh.
- Sau khi nhận được thông tin của người tham dự, tuyên truyền viên giải thích bức tranh.
- **Nội dung tranh:**
 - Không nên đi vào khu vực xảy ra sạt lở đất nơi đã có biển báo nguy hiểm.
- Hỏi người tham dự xem họ sẽ giải thích bức tranh trên như thế nào. Tại sao không được vào khu vực bị sạt lở đất? Cần làm phải làm gì khi xảy ra sạt lở đất?
- Lấy phản hồi từ người tham dự.
- Nếu người tham dự có gì không hiểu, tuyên truyền viên cần giải thích rõ.

Thông điệp cần nhớ

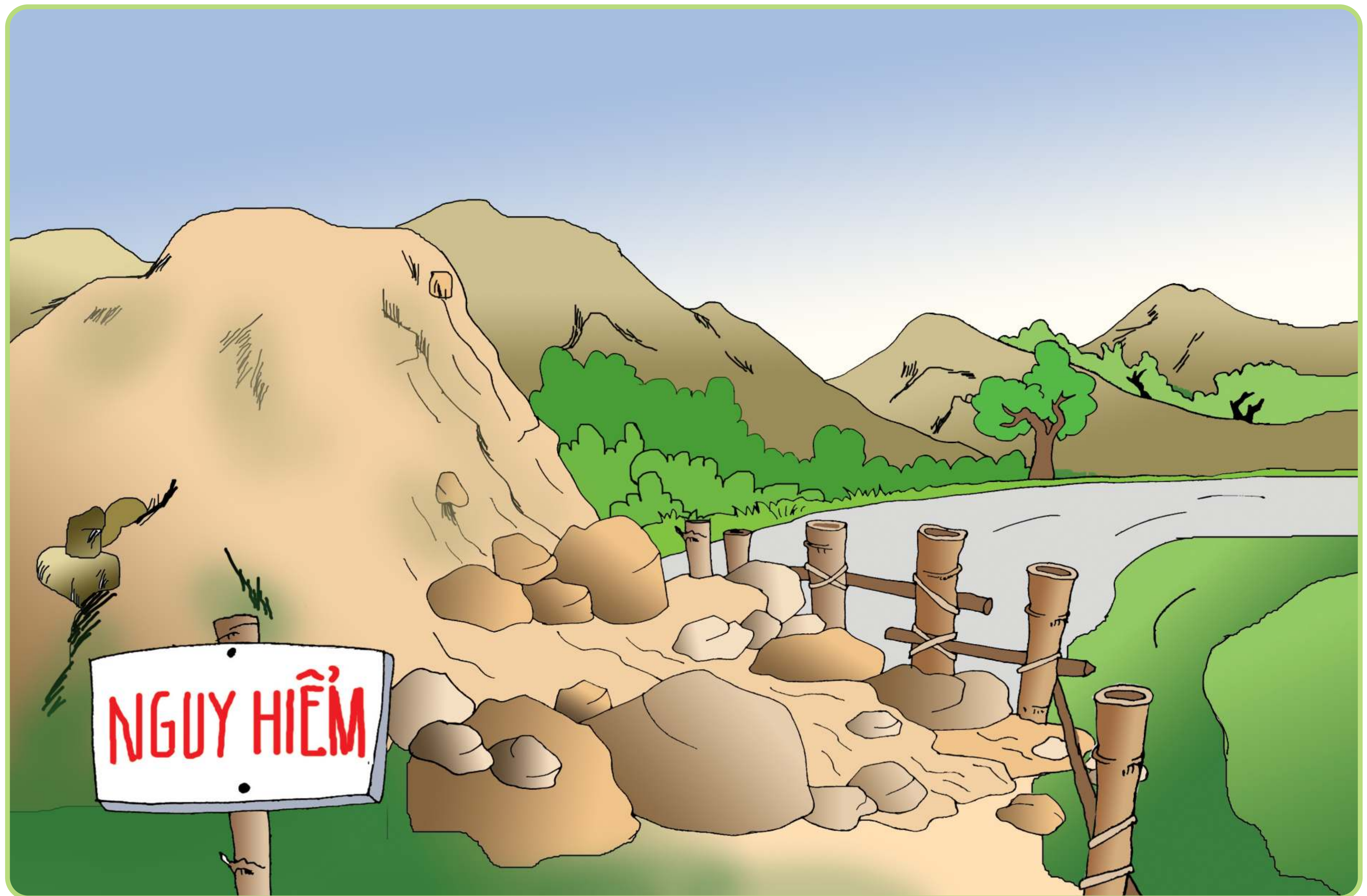
NÊN

- Sơ tán khẩn trương người và tài sản nhưng cần bảo vệ tính mạng trước tiên.
- Chạy nhanh ra khỏi nơi nguy hiểm khi nghe hoặc nhận thấy tiếng động lớn hoặc dấu hiệu không bình thường
- Tránh xa dòng chảy của sạt lở đất. Nếu không kịp chạy thoát, hãy cuộn tròn người lại và lăn như một quả bóng và hai tay ôm lấy đầu.

KHÔNG NÊN

- Không được lại gần tới khu vực sạt lở đất

ĐIỀU NÊN LÀM VÀ KHÔNG NÊN LÀM **TRONG** KHI SẠT LỖ ĐẤT XẢY RA

ĐIỀU NÊN LÀM VÀ KHÔNG NÊN LÀM **SAU** KHI SẠT LỞ ĐẤT XẢY RA

Mục tiêu

- Người tham dự hiểu và giải thích được những việc nên làm và không nên làm SAU khi sạt lở đất xảy ra.

Nội dung chính

- Cộng đồng cần tiếp tục chủ động phòng tránh và khắc phục các tác hại do sạt lở đất gây ra.

Phương pháp

- Cho người tham dự xem tranh.
- Yêu cầu người tham dự giải thích bức tranh.
- Sau khi nhận được thông tin của người tham dự, tuyên truyền viên giải thích bức tranh.
- **Nội dung tranh:** Bao gồm 2 bức tranh:
 - Dùng các phương tiện máy móc để dọn dẹp đất, đá do sạt lở đất gây ra. Con người tham gia dọn dẹp cần phải mặc quần áo bảo hộ và đội mũ bảo hiểm.
 - Khu vực sạt lở đất có các rào chắn nguy hiểm, không được vào.
- Hỏi người tham dự xem họ sẽ giải thích bức tranh trên như thế nào. Vì sao không được vào các khu vực sạt lở đất kể cả sau khi sạt lở đất xảy ra?
- Những công việc cần làm sau khi sạt lở đất xảy ra là gì?
- Lấy phản hồi từ người tham dự.
- Nếu người tham dự có gì không hiểu, tuyên truyền viên cần giải thích rõ.

Thông điệp cần nhớ?

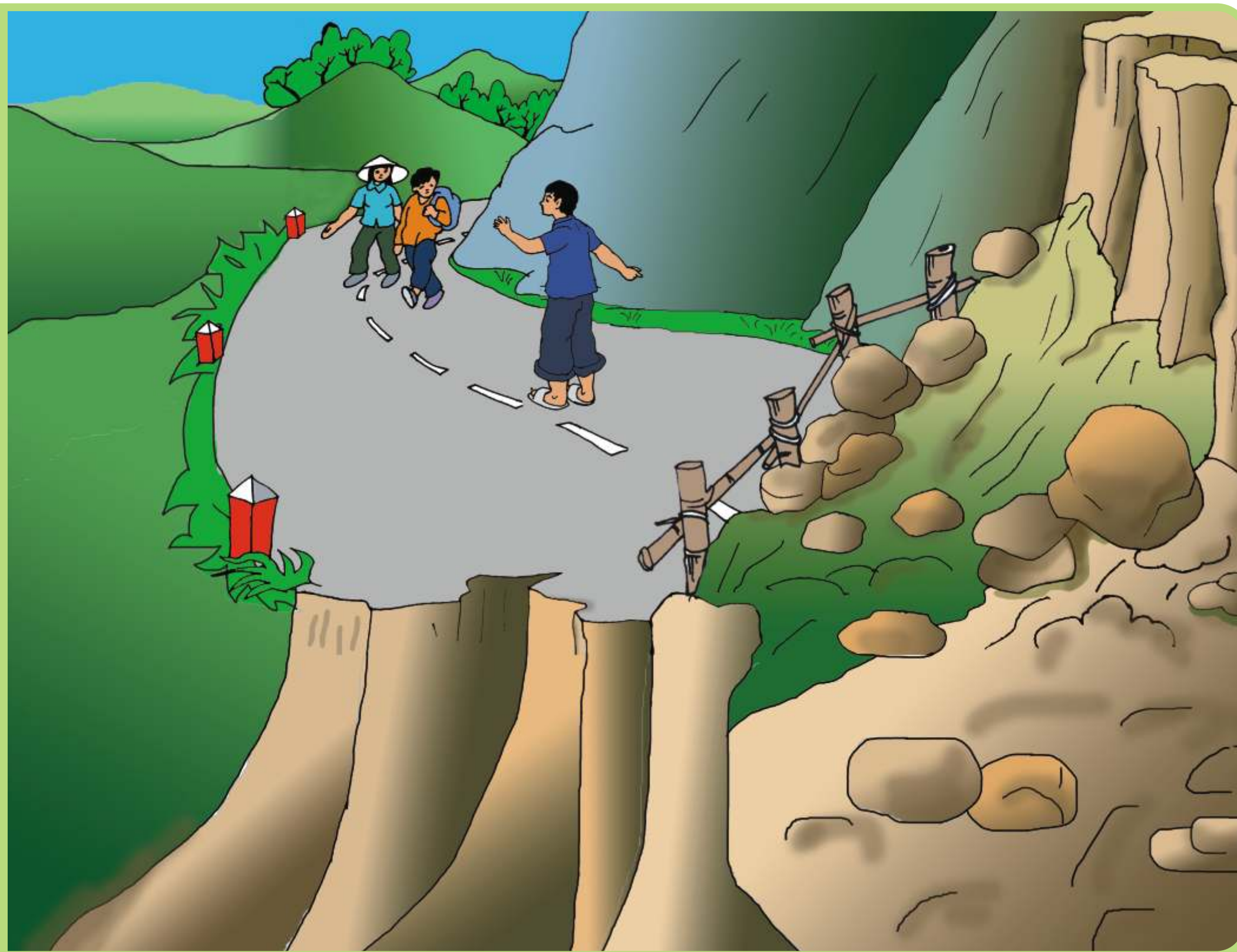
NÊN

- Tiếp tục nghe tin báo, đài, ti vi về các thông tin liên quan đến khu vực xảy ra sạt lở đất.
- Tránh xa những khu vực bị sạt lở đất vì đất vẫn chưa ổn định và còn nguy cơ sạt lở nữa.
- Tham gia cùng mọi người trong cộng đồng khắc phục hậu quả sạt lở đất, ổn định đời sống.
- Di dời nhà cửa đến vùng đất an toàn hơn trong trường hợp chỗ ở cũ bị san lấp hoàn toàn hoặc ở trong vùng quá nguy hiểm.
- Trồng cây bảo vệ rừng.

KHÔNG NÊN

- Không được đi qua và lại gần quanh khu vực vừa xảy ra sạt lở.
- Không được vào bất kỳ ngôi nhà nếu chưa được kiểm tra kỹ lưỡng.
- Không ở gần các khu vực có bom mìn, vật liệu nổ do lũ quét và sạt lở đất làm lộ thiên.
- Không chặt phá rừng, đặc biệt là rừng đầu nguồn.

ĐIỀU NÊN LÀM VÀ KHÔNG NÊN LÀM **SAU** KHI SẠT LỖ ĐẤT XẢY RA

CỘNG ĐỒNG AN TOÀN KHI CÓ SẠT LỖ ĐẤT

Mục tiêu

- Người tham dự hiểu và giải thích được các thông điệp chính cần nhớ và cần làm TRƯỚC, TRONG và SAU khi sạt lở đất xảy ra.

Nội dung chính

- Một cộng đồng có đầy đủ kiến thức và hiểu biết về những đặc điểm, nguyên nhân và những việc cần làm TRƯỚC, TRONG và SAU khi sạt lở đất xảy ra sẽ được an toàn và giảm được tối thiểu các thiệt hại do sạt lở đất gây ra.

Phương pháp

- Cho người tham dự xem tranh.
- Yêu cầu người tham dự giải thích bức tranh.
- Sau khi nhận được thông tin của người tham dự, tuyên truyền viên giải thích bức tranh;
- **Nội dung tranh:**
 - Cộng đồng chủ động xây nhà, sinh sống tại những vùng đất an toàn và luôn chủ động cập nhật thông tin, phòng tránh các tác động có hại của sạt lở đất. Hỏi người tham dự xem họ sẽ giải thích bức tranh trên như thế nào. Vì sao cộng đồng chuẩn bị tốt sẽ có thể phòng ngừa và ứng phó tốt?
- Lấy phản hồi từ người tham dự.
- Nếu người tham dự có gì không hiểu, tuyên truyền viên cần giải thích rõ.

Thông điệp cần nhớ

- Sạt lở đất thường xảy ra ở những vùng sườn dốc, đất yếu.
- Khi mưa lớn, kéo dài, lũ lụt có thể dẫn đến sạt lở đất.
- Tích cực trồng cây, bảo vệ rừng để phòng tránh sạt lở đất.
- Xây dựng nhà cửa ở những nơi an toàn.
- Tích cực cập nhật thông tin để chủ động phòng tránh các tác động có hại của sạt lở đất.

Câu hỏi tổng kết

1. Hãy chỉ ra đâu có thể là những nguyên nhân xảy ra sạt lở đất?
 - Do những chấn động tự nhiên của trái đất, làm mất sự liên kết của đất và đá trên sườn đồi, núi. (✓)
 - Do đê, đập, hồ hoặc kè bị vỡ.
 - Mưa to và lũ lụt lớn. (✓)
 - Do khai thác tài nguyên bừa bãi. (✓)
 - Do thiếu nước trong một thời gian dài.
2. Hãy sắp xếp các công việc sau theo trình tự cần làm. (trước, trong và sau Sạt lở đất)
 - Tránh xa những khu vực bị sạt lở đất vì đất vẫn chưa ổn định và còn nguy cơ sạt lở nữa. (Sau - 4)
 - Tránh xa dòng chảy của sạt lở đất. Nếu không kịp chạy thoát, hãy cuộn tròn người lại và lăn như một quả bóng và hai tay ôm lấy đầu. (Trong - 3)
 - Phân công công việc cụ thể trong gia đình nếu sạt lở đất xảy ra. (Trước - 2)
 - Di dời nhà cửa đến vùng đất an toàn hơn trong trường hợp chỗ ở cũ bị san lấp hoàn toàn hoặc ở trong vùng quá nguy hiểm. (Sau - 5)
 - Thường xuyên quan sát đất quanh nhà và nơi ở để phát hiện các dấu hiệu của sạt lở đất. (Trước - 1)

CỘNG ĐỒNG AN TOÀN KHI CÓ SẠT LỖ ĐẤT

HƯỚNG DẪN TẬP HUẤN CHO HƯỚNG DẪN VIÊN TRUYỀN THÔNG

I. Tổ chức tập huấn:

- Lựa chọn đối tượng tham gia cho mỗi lớp tập huấn (Ví dụ, mỗi nhóm gồm từ 25 – 35 đại diện các hộ gia đình trong một thôn/ấp/bản).
- Lựa chọn thời gian và địa điểm phù hợp với người tham dự để tiến hành tập huấn.
- Thông báo thời gian, địa điểm và mục tiêu của lớp tập huấn cho các bên liên quan trước khi tiến hành tổ chức tập huấn.
- Tuyên truyền viên chuẩn bị, nắm rõ về các kiến thức và thông tin liên quan trước khi trình bày.

II. Phương pháp hướng dẫn:

- Tuyên truyền viên phải hiểu trước và nắm rõ những kiến thức, thông tin liên quan đến lũ lụt.
- Sử dụng phương pháp cùng tham gia và tạo môi trường học sao cho tất cả mọi người cùng tham gia.
- Dùng từ ngữ địa phương, đơn giản và dễ hiểu.
- Cố gắng giúp cho lớp học có bầu không khí vui vẻ và phù hợp qua các hoạt động như hát, kể chuyện, nhảy múa và đóng vai.
- Không nên làm cho buổi thảo luận kéo dài. Thời gian dành cho mỗi bài từ 30 phút đến tối đa là 1 giờ.

III. Hướng dẫn bài học:

- Đầu tiên Tuyên truyền viên giới thiệu người tham dự với nhau và làm quen.
- Để tranh lật ở chỗ mọi người cùng nhìn thấy được rõ ràng.
- Giải thích cụ thể chủ đề của cuộc thảo luận.

IV. Tài liệu đi kèm:

- Một bộ tranh lật về SẠT LỖ ĐẤT.
- Tài liệu hướng dẫn sử dụng tranh lật.
- Tài liệu nâng cao kiến thức cho tuyên truyền viên. Bao gồm:
 1. Sổ tay Hướng dẫn cho Tuyên truyền viên “Nâng cao nhận thức trong gia đình và cộng đồng”.
 2. Tài liệu phương pháp tập huấn có sự tham gia trong phòng ngừa và giảm nhẹ thiên tai.

Tiến trình của bài học tương ứng với cấu trúc của bộ tranh lật bao gồm:

1. Phần mở đầu:

- Phần này nhằm mục đích gợi mở và dẫn dắt vào vấn đề.
- Tuyên truyền viên vận dụng hiểu biết và kiến thức cơ sở của mình để dẫn dắt vào vấn đề một cách hiệu quả và gần gũi.
- Đưa ra các câu hỏi gợi mở một cách cụ thể, gây chú ý và dễ hiểu với người tham dự để bắt đầu thảo luận.
- Đảm bảo người tham dự hiểu được đầy đủ nội dung và phân tích được bức tranh.

2. Điều cần biết:

- Phần này nói đến những vấn đề liên quan đến sạt lở đất bao gồm nguyên nhân gây ra và tác hại chủ yếu của sạt lở đất.
- Tuyên truyền viên hỏi người tham dự về kinh nghiệm thực tế của họ khi ứng phó với sạt lở đất.
- Tuyên truyền viên hỏi người tham dự nếu họ có những ý kiến khác và thảo luận tập trung vào bức tranh/chủ đề.

3. Điều NÊN LÀM và KHÔNG NÊN LÀM:

- Phần này nêu ra những việc nên làm và không nên làm TRƯỚC, TRONG và SAU khi sạt lở đất xảy ra.
- Tuyên truyền viên cần giải thích cụ thể để người tham dự hiểu rõ vấn đề và những công việc cần làm.
- Xác định các hành động cụ thể của người tham dự trong phòng ngừa và giảm nhẹ rủi ro do sạt lở đất gây ra.
- Thảo luận về việc người tham dự sẽ nói gì trong việc họ có tạo ra sự thay đổi hay không và họ sẽ tiếp tục hành động của họ như thế nào?

4. Phần tổng kết:

- Phần này nhằm tóm tắt những điểm chính cần nhớ, kiểm tra và nhắc lại những thông điệp, tình huống quan trọng đã thảo luận, hành động đã được thống nhất và người tham dự sẽ tiếp tục hành động như thế nào. Điều này cần được ghi chép lại để cải thiện cho những buổi tập huấn kế tiếp.
- Kết luận buổi học, xác định thời gian, địa điểm cho buổi học lần sau và chào tạm biệt.